PATVIRTINTA
Druskininkų „Ryto“ gimnazijos
direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d.
įsakymu Nr.V1-291 (1.3.)

DRUSKININKŲ „RYTO“ GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Druskininkų „Ryto“ gimnazijoje tvarkos aprašo (toliau - Aprašas) paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu, klasės, mokyklos, šeimos lygmeniu gimnazijoje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias **būtina reaguoti** nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. **kiekvienas** mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas **darbuotojas**, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, **turi reaguoti ir stabdyti**;

3.3. **veiksmų turi būti imamasi visais atvejais**, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. Patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

4.1.1. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

4.1.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

4.1.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

4.1.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

4.1.1.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

4.2. Patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi.

4.3. Besityčiojantis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

4.4. Patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

4.5. Patyčių stebėtojas – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias.

4.6. Patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų)) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

4.7. Patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), prireikus įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

4.8. Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

5. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi gimnazijos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių auklėtojai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi gimnazijos bendruomenės nariai.

6. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija, kuri kasmet:

6.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

6.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių auklėtojų ar direktoriaus pavaduotojų ugdymui dėl gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;

6.3. remdamasi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

6.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

6.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

6.6. atlieka kitus gimnazijos Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

7. Klasės auklėtojai ar direktoriaus pavaduotojai ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo Tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

8. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais **kiekvienas** mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas, ar kitas **darbuotojas reaguodamas**:

8.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

8.2. vaikui, kuris tyčiojasi, primena mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

8.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz.: policija, greitoji pagalba);

8.4. informuoja klasės auklėtoją arba direktoriaus pavaduotoją ugdymui apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias;

8.5. tiesiogiai informuodamas vieną iš Vaiko gerovės komisijos narių apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (1 priedas).

9. **Klasės auklėtojas, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias**:

9.1. išaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

9.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), prireikus kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

9.3. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

9.4. užpildo pranešimo apie patyčias formą (1 priedas), ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui, psichologui ar socialiniams pedagogui;

9.5. užpildytą formą priėmęs asmuo ją registruoja Patyčių registracijos žurnale;

9.6. nesibaigus patyčių situacijai, imasi spręsti patyčių atvejį;

9.7. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.

10. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

10.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kitos priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), prireikus koreguoja veiksmų planą;

10.2. informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją;

10.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

11. Mokyklos bendruomenės nario, įtarusio patyčias ar liudijusio patyčių atvejį, gavusio apie jas pranešimą, veiksmai:

11.1. kreipiasi į mokinio, patyrusio patyčias, klasės auklėtoją, kuris imasi veiksmų, numatytų Apraše.

12. Direktoriaus pavaduotojas ugdymui, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:

12.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

12.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), prireikus kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

12.3. užpildo pranešimo apie patyčias formą (1 priedas), ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui.

13. Vaikui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias, turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi Apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

14. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi Apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

15. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsdamas imtis priemonių.

16. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

18. Visi mokyklos bendruomenės nariai su tvarka, reglamentuota Apraše, supažindinami pasirašytinai.

19. Įgyvendinant Aprašą, rekomenduojama remtis Patyčių mažinimo strategija.

20. Aprašas skelbiamas internetinėje svetainėje ir skelbimų lentoje.

_____

DRUSKININKŲ „RYTO“ GIMNAZIJA
REAGAVIMO Į SMURTĄ AR PATYČIAS BEI PAGALBOS PLANAS

Šis planas – tai dokumentas, detaliai apibūdinantis poveikio priemonių sistemą, kurią gimnazijos personalas yra pasirengęs taikyti, kai vyksta smurtas ar patyčios (ar kitas nepriimtinas elgesys).

Reikalavimai:

1. Visas gimnazijos personalas privalo žinoti apie šį reagavimo į smurtą ar patyčias planą ir jį taikyti, kai patyčios (ar kitas nepriimtinas elgesys, kuriam pasikartojus, bus įvardintas kaip smurtas ar patyčios) įvyksta.
2. Kai yra taikoma II plano dalis (ne įspėjimas žodžiu), būtina tai užfiksuoti patyčių registravimo žurnale užpildžius pranešimą apie patyčias.
3. Pritaikius reagavimo plano dalis konkrečioje situacijoje, reikia suteikti laiko tos plano dalies priemonės administravimui bei praktiniam įgyvendinimui (mažiausiai vieną dieną), prieš taikant kitą plano dalies priemonę.
4. Reagavimo plano dalys turi būti taikomos visiems žinoma nuoseklia „žingsnis po žingsnio“ seka.

I DALIS

Intervencija į situaciją: **įspėjimas žodžiu**, kurį vykdo asmuo, stebėjęs netinkamą elgesį bei žino, kaip į jį reaguoti iškart po netinkamo elgesio.

II DALIS

Trumpas **korekcinis pokalbis** su dviem suaugusiais (stebėjusiu netinkamą elgesį asmeniu ir budinčiu mokytoju) ramioje vietoje (mokytojų kambaryje, direktoriaus pavaduotojo ugdymui, socialinio pedagogo, psichologo kabinete, bibliotekoje, raštinėje ir t.t.). Mokinys **įrašomas į Patyčių registracijos žurnalą užpildžius pranešimą apie patyčias**, apie įvykį informuojamas klasės auklėtojas. Mokinys įspėjamas, kad bus stebimas.

III DALIS

Tėvų (globėjų) kvietimas pokalbio, dalyvaujant mokiniui, pagalbos mokiniui specialistui, klasės auklėtojui ir administracijos atstovui. **Raštiškas gimnazijos administracijos nuobaudos skyrimas** už netinkamą elgesį (tėvams neatvykus, lankomasi jų namuose).

IV DALIS

Po 3 prasižengimų mokinys rašo **pasiaiškinimą** ir kviečiamas pokalbio su pagalbos mokiniui specialistais. Sudaromas konkrečių **veiksmų planas**, numatomos tolimesnės poveikio priemonės. Tėvai apie įvykį informuojami el. dienyne ir telefonu.

V DALIS

Mokinio elgesio **svarstymas Vaiko gerovės komisijoje**, dalyvaujant vienam iš mokinio tėvų (globėjų). Tėvų supažindinimas su įrašais Patyčių registravimo žurnale. Pagal poreikį gali būti kviečiame kitų institucijų atstovai (Vaiko teisių apsaugos atstovas, švietimo skyriaus atstovas ir kt.).

VI DALIS

Siūlymas rinktis kitą ugdymo įstaigą.

1 priedas

DRUSKININKŲ „RYTO“ GIMNAZIJA
PRANEŠIMAS APIE PATYČIAS

_____
Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias:	
Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.)	
Kur įvyko patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ **Fizinės:** vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.), dusinimas, mušimas ir pan. ☐ **Socialinės:** įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas, gandų skleidimas, socialinė izoliacija, tyčinė atskirtis. ☐ **Elektroninės:** patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.). ☐ **Kiti pastebėjimai** (įrašyti) _____.	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko, patyrusio patyčias, vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, kuris/-ie tyčiojosi, vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, stebėjusio/-ių patyčias, vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių situacijoje:

Veiksmų po įvykio planas su:

Vaiku, patyrusiu patyčias:	
Vaiku, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais mokyklos darbuotojais:	
Kita (įrašyti):	

Patyčių registracijos žurnale Nr. _____